

gevoelstoon, zijn teederheid is, zou ik zeggen verwant aan die van oude Britsche lantedellieden, die onder het golfspel een melancholiek refrein neuriën, maar zichzelf volkomen bezitten.

Grock komt ten toonele in een soepjas en een slobberbroek, groot genoeg om er, behalve hemzelf, een paar mud aardappels in te bergen. Hij heeft schoenen aan met platte schuitsnebben van voren, en vervoert, met sleepvoeten loopend, een versleten koffer van mastodontenleer, denk ik, iets kolossaals. Aan zijn keurig gesmokingden partner biedt hij samenspel aan en diept daartoe uit den koffer een babyviooltje op. 't Is alles gewoon clownesk, zult gij zeggen. Hij verkleedt zich dan al gauw voor de gewichtige recital en zal nu piano spelen, waartoe hij den vleugel, die hem te ver af staat van zijn stoel, met volle overtuiging naar den stoel wil versjouden. Maar dat is niet noodig, want de partner, een eigen viool in de hand, treedt nader en zet den stoel op de rechte plaats. Dan speelt Grock piano. Hij heeft enorme witte clownshandschoenen aan. Die omstandigheid verhindert hem niet buitengemeen muzikaal een ouverture te spelen, die de partner onderbreekt door hem met den strijkstok op zijn kalen kruin te slaan. Grock staat op, neemt de klep van de vleugelpiano af, legt die in zijn rechterarm zooals een reus uit oude sproken een boomstam, en treedt op den vijand toe. Maar deze vraagt, of hij óók mooi klarinet speelt? En Grock speelt klarinet. Met veel distinctie. Hij gaat echter plotseling over in één langen jankerigen uithaal tot verbazing, en als 't lang duurt tot verveelde geprikkeldheid van partner en publiek. De uithaal houdt maar niet op. Dan neemt Grock het linkerbeen van den heer naast hem in de hand en heft het omhoog: de man stond, blijkt u, op 't gevoelloos leer van een van Grock's schoensnebben; dat is nu afgeloopen; en meteen is de clown tevreden.

Dit alles is natuurlijk gewone circusmanier en dus bij wijze van spreken niets nieuws en dus niets. — Maar 't is alles: want van al dat niets maakt Grock een groot poëem, een monumentaal beeldwerk, waarvan de herinnering u niet meer verlaat.

Grock's emplooi is, nauwkeurig gezegd, dat van den „muzikalen clown". Door een phenomenaar gehoor plus een tot in details volstreckte beheersching van zijn heele lichaam weet hij goocheltoeren te verrichten met beenen, stem, armen, harmonikatonen en al wat verder van hem is, en wel met een zóó groote zekerheid, dat de indruk van natuurlijkheid en vanzelfsheid bij hoorder en toeschouwer volkomen is.

Alle zotte „invallen" van het clowneske — „invallen", die product zijn van een heel menschenleven overleg en oefening! — worden ons door den clown om zoo te zeggen toegegoocheld.

Ik heb mij afgevraagd, waarin eigenlijk de bekoring ligt van zulk spel? Grock ontroert mij, zou ik zeggen, zooals een oude monumentale half-

menschwijze aap het doen kan, die op even onbevangen als groote manier aldoor precies terzijde van het menschelijke zich gedraagt, het menschelijk gemoed en den menschelijken geest in den bollen spiegel gezien.

Grock heeft op 't tooneel veel van zoo'n ouden rossigen chimpansee, die loom achter de tralies wandelt, en ineens, alsof hij bordpapier buigt, een stuk ijzer krom trekt, om vervolgens met één arm rondom een touw te draaien en zich — bons! — tot schrik der kijkers vlak vóór hun neuzen te laten vallen. Dan gluurt de oude chimpansee slim naar ze toe met zooveel melancholie en zachtaardigheid in de zoetsappige kleine oogjes, en zooveel zelfverteedering in den van oor tot oor getrokken mond, dat menigeen een gevoel van betrekkelijke minderwaardigheid over zich krijgt, bewust de een, onbewust de ander.

Bij de voorstellingen in 't gebouw Carré heeft de impresario Ernst Krauss, die ons het zielvolle menschmonster „Grock” gebracht heeft, de bezoekers nog in 't bijzonder verplicht, door aan het optreden van dien grooten artiest een andere clownerie te doen voorafgaan: in zichzelf uitstekende clownerie. Ik weet niet meer, hoe de buitengewoon knappe grappenmaker heette, die als acrobatische pias de zaal vermaakte en zelfs herhaaldelijk heel luidruchtig deed worden van overstroomend plezier, maar ik vergeet niet licht in verband met den toch verdienden roem van dien knappen kunstenaar het effect van Grock's aanwezigheid, even later, op dezelfde planken en voor dezelfde toeschouwers. De buitengewoon bekwame clown verdween, toen Grock eenmaal vóór ons stond, meteen aan den hemel van onze belangstelling als een ster in de morgenuren, hij was werkelijk hopeloos weg, en hij was toch zeer geestig geweest, buitengewoon behendig, overrijk aan trucs en vondsten: maar, dat was het juist, men wist nog van zijn geest, zijn behendigheid en zijn trucs, en Grock schijnt vrij van techniek als een heel klein kind van opzet — zou men zeggen. En dàn kan ontstaan, als alle techniek overwonnen is, dat oerwezenachtige, dat de g r o o t e clown heeft, „Grock”, innig-beminnelijke mensch-aap met breede en diepe ziel, of om hem anders en toch eender te karakteriseeren: gemankeerde wijze, gemankeerde heilige.

Dat zulke fijne singerie groote menschelijke kunst is, staat dunkt mij boven twijfel.

VAN DEN EECKHOUT

